

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN BAYAN SPOR YÖNETİCİLERİNE YÖNELİK TUTUMLARINDA ATAERKİLLİĞİN VE CİNSİYETİN ETKİSİ

Sema ALAY *
Settar KOÇAK *
Seçil PAMUK *

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ileride spor yönetimi alanında yer alacak Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencileri BESBÖ'nin bayan yöneticilere yönelik sahip olduğu tutumlarının ve ataerkillik düzeylerinin saptanması, BESBÖ'nin bayan yöneticilere yönelik sahip olduğu tutumları ile ataerkillik düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması ve cinsiyete göre BESBÖ'nin bayan yöneticilere yönelik sahip olduğu tutumları ve ataerkillik düzeyleri arasında bir farklılık olup olmadığının saptanmasıdır. Araştırmaya yaşları 18-28 arası 135 bayan, 103 erkek öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılanların bayan spor yöneticilerine yönelik tutumlarını ve ataerkillik düzeylerini belirleyebilmek için, sırasıyla, Bayan Yöneticilere Yönelik Tutum Ölçeği (BYYTÖ) ve Ataerkillik Ölçeği (Sex Role Sterotyping) Ölçeği kullanılmıştır (5). Verilerin analizi için Bağımsız T-Test, korelasyon (Pearson Korelasyon Katsayısı) ve Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) yapılmıştır. Bulgular, bayan spor yöneticilerine yönelik, erkek öğrencilerin bayan öğrencilere göre daha olumsuz tutuma sahip olduğunu gösterirken, erkek öğrencilerin bayanlara göre ataerkillik düzeyinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, BESBÖ'nin bayan spor yöneticilerine yönelik tutumları ile ataerkillikleri arasında negatif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-0.594$, $p<0.01$). Cinsiyete göre ise BESBÖ'nin bayan spor yöneticilerine yönelik tutumları ve ataerkillik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [Wilks Lambda(λ)=0.615, $F(2, 235)=73.62$, $p<0.01$]. Bir başka deyişle, bayan öğrencilerin, bayan spor yöneticilerine yönelik tutumları daha olumlu iken, ataerkillik düzeyleri daha düşüktür denilebilir. Erkekler için ise, tam tersi geçerlidir.

Anahtar Kelimeler: Spor yönetimi, bayanlar, tutum, ataerkillik

Geliş tarihi: 22.12.2004; Yayına kabul tarihi:04.04.2005

* Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Eğitim Fakültesi, ODTÜ/ANKARA

**THE EFFECT OF PATRIARCHY AND GENDER
ON ATTITUDES OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT
UNIVERSITY STUDENTS TOWARD FEMALE
SPORT MANAGERS**

ABSTRACT

The purpose of this study was to determine the attitudes of Physical Education And Sport Department University Students (PESDUS), who will be take part in sport management area, toward female sport managers and to determine their patriarchy levels, to investigate the relation between their attitude toward female sport managers and their patriarchy levels, and lastly, to explore whether there were any significant differences between attitude toward female sport managers and patriarchy levels of them in terms of gender. Ages between 18 and 28, 135 female and 103 male student were participated this study. Attitudes Toward Women as Managers (ATWM) and Sex Role Stereotyping Scale (SRSS) (5) were administered to assess the determine the attitudes of PESDUS toward female sport managers and their patriarchy levels respectively. To analyze the data, independent t-test, correlation (Pearson Product Correlation Coefficient), and Multivariate Analysis of Variance (MANOVA) methods were applied. Results showed that male participants had more negative attitudes toward female sport managers than that of female participants and male participants were more patriarchic than female participants. In addition, there was a negative moderate significant correlation between participants' attitudes towards female sport managers and their patriarchy levels ($r=-0.594$, $p<0.01$). The findings of this study also indicated that there were significant differences between attitude toward female sport managers and patriarchy levels of participants in terms of gender [Wilks Lambda(Λ)=0.615, $F(2, 235)=73.62$, $p<.01$]. In other words, female participants had more positive attitudes toward female sport managers than that of males and female participants were less patriarchic. The reverse is valid for male participants

Key Words: Sports management, females, attitude, patriarchy

GİRİŞ

Modernleşme, ekonomideki ilerlemeler ve teknolojideki gelişmeler, 20. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren erkek ve bayanların hemen hemen her alanda çalışmalarına fırsat vermiştir⁽²⁰⁾. Buna paralel olarak bayanların, erkeklerin çoğunlukta olduğu iş kollarında yer alması ve aynı şekilde erkeklerinde bayanların çoğunlukta olduğu iş kollarında yer alması sonucu "masculinity" (erkeğe özgü) ve "femininity" (bayana özgü) kavramlara yönelik yapılan akademik çalışmaların artmasına neden olmuştur⁽¹⁵⁾.

Bayanların spor yönetimi alanındaki statüsünü ve yerini ortaya koymak amacıyla Kanada'da yapılan bir çalışmada, 70 tane Kanada Ulusal Spor Organizasyonunda, ulusal antrenörlerin % 10' dan azının bayan olduğu ve yalnızca, % 28'inin üst düzey yönetim kadrosunda yer aldığı saptanmıştır⁽¹⁶⁾. Benzer şekilde, Acosta ve Carpenter (2000)'in araştırmasının sonuçlarına göre de, 1998-2000 yılları arasında NCAA (Natioal College Athletic Association)'nın bayan atletik çalışmaları yapan programlarında 418 yönetim kadrosunun, 379'unda (%89) erkeklerin görev aldığı, bayanların ise yalnızca 45'inde (%11) yer aldığı saptanmıştır⁽¹⁾.

Olimpik düzeydeki yönetim kadrolarında ve istatistiklere bakıldığında da durum çok farklı değildir. Amerika Olimpiyat Komitesinde 1995 yılında gönüllü olarak yapılan üst düzey işlerde bayanların yalnızca 20'sinin (%15) üst düzey yönetim kadrolarında görev aldığı görülmektedir⁽³¹⁾. Ayrıca 1995'te 106 ülkenin oluşturduğu Uluslararası Olimpiyat Komitesi üyelerinden sadece 2'sinin bayan olduğu ve bunlardan, sadece birinin yönetim kurulunda yer aldığı bildirilmiştir. Bunun dışında 197 kişilik yönetim kadrosuna sahip olan Ulusal Olimpiyat Komitesinde yalnızca 6 bayan yer alabilmiştir⁽³⁰⁾. 1991 yılında İngiltere Spor Konseyi'nde 650 çalışan varken, bunların içinde bir tane bile bayan olmadığı, bütün bölge müdürlerinin ve ulusal merkez müdürlerinin erkek olduğu saptanmıştır⁽¹⁷⁾. Uygulamada yaşanan bu erkek ve bayan üst düzey yönetici kadrolarındaki dengesizliği önlemek amacıyla Spor Konseyi 1992'de, spor organizasyonları içinde, her yönetim kadrosunda bayan ve erkek yöneticilerin sayıca eşit olmasının hedeflenmesi gerektiği belirtilmiş ve bu tarihten sonra orta düzeydeki bayan yöneticilerin sayısında artış olmuştur⁽¹⁷⁾.

Diğer ülkelerde olduğu gibi, yönetimde Türkiye'de de bayanların sayısı erkeklerden azdır. Bayan yöneticilerin sayısındaki azlık, üst düzey yönetici kadrolarına doğru çıkıldıkça daha da belirginleşmektedir. İstatiksel verilere göre, Türkiye genelinde yönetici sayısı 1970 yılında toplam 85.144 iken, bayan yöneticiler bu rakamın % 5.8'ini, erkek yöneticiler % 94.2' sini oluşturmaktaydı. 1990 yılında toplam yönetici sayısı 235.642'e ulaşmasına karşın, yönetim kadrolarının %92.8'ini erkeklerin, % 7.2'sini ise bayanlar oluşturmuştur⁽¹³⁾. Kabasakal, Boyacıoğlu ve Erden (1994)'in bayanın orta ve üst düzey yönetimdeki sayısal verilerini bulmaya yönelik çalışmasında, Türkiye'de 64 organizasyon incelenmiş ve bu organizasyonlarda sadece %3 oranında, bayanların üst düzey yönetici olarak çalıştığı belirlenmiştir⁽¹⁸⁾.

Türkiye'de spor yönetimi alanındaki erkek ve bayan yönetici sayısına bakıldığında, fark daha da belirginleşmektedir. 1990'da spor alanında, sporcu, antrenör, teknik direktör ve yardımcıları ve sporla ilgili işlerde çalışan erkek sayısı 9330 iken, bayan sayısı 530'dur⁽¹³⁾. Yine, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM)'nde 2000 yılında, toplam 6173 çalışanın sadece 806 tanesi bayan iken 5367 kişinin de erkek olduğu görülmektedir. GSGM yönetimindeki cinsiyet dağılımına bakıldığında da, bayanların yine azınlıkta olduğu gözlemlenmektedir. Orta ve üst düzeye çıkıldığında ise, diğer alanlarda olduğu gibi bayan yönetici sayısında bir azalma söz konusudur, GSGM'de de yalnızca bir tane üst düzey bayan yönetici bulunmaktadır⁽³²⁾.

Theberge (1993) bayanın son zamanlarda spor yönetimindeki yerinin ve öneminin artmasına karşın, erkek egemenliğinin hem spor yönetiminde hem de sporun diğer alanlarında hala üstünlüğünü ve gücünü ortaya koyan bir durum sergilediğini belirtirken⁽²⁸⁾, literatürde bayan ve erkek yöneticilerin performansları konulu bir çok karşılaştırmalı araştırma yapılmaktadır. Powell (1990), bu araştırmaları inceleyerek, davranış, motivasyon, işe bağlılık ve astların tepkileri açısından bayan ve erkek yöneticiler arasında fark bulunmadığını ortaya koymuştur⁽²⁷⁾. Dünya genelinde bayan spor yönetici sayıları bu kadar az olmasına rağmen, bayanların ve erkeklerin spor yönetimi alanlarındaki performansları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır⁽¹⁴⁾.

Yönetimin etkinliği açısından bir fark olmamasına rağmen, bu sonuçlar bayanların yönetim alanında neden üst düzey yönetici konumunda olmadıkları sorusunu gündeme getirmektedir. Yapılan araştırmalar bayanlara karşı bireylerin geliştirdikleri negatif tutum ve ataerkillik düzeyinin bayanların üst düzey yönetici olmalarını engelleyen önemli unsurlardan bazıları olarak saptanmıştır⁽⁶⁾. Buradan hareketle bu çalışmanın amaçları, ileride spor yönetimi alanında yer alacak Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencileri (BESBÖ)'nin bayan yöneticilere yönelik sahip olduğu tutumlarının ve ataerkillik düzeylerinin saptanması, BESBÖ'nin bayan yöneticilere yönelik sahip olduğu tutumları ile ataerkillik düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması ve cinsiyete göre BESBÖ'nin bayan yöneticilere yönelik sahip olduğu tutumları ve ataerkillik düzeyleri arasında bir farklılık olup olmadığının saptanmasıdır.

YÖNTEM

Bu araştırmanın örneklem grubunu, Ankara ilindeki beş üniversitenin (Hacettepe, Ankara, Gazi, Başkent ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi) Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden elde edilen 274 anketten, 238 geçerli anket elde edilmiştir. 18 ila 28 yaşlar arasındaki 238 deneğin 135'i bayan, 103'ü erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Anketler, öğrencilere sınıf ortamında araştırmacı tarafından gerekli açıklamaların yapılmasından sonra uygulanmıştır. Öğrencilerin, bayan spor yöneticilerine yönelik tutumlarının belirlenebilmesi için, öncelikle Bayan Yöneticilere Yönelik Tutum Ölçeği (BYYTÖ) uygulanmıştır⁽⁶⁾. Bu ölçekte yer alan toplam 15 maddenin 6'sı olumlu 9'u olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Daha sonra, deneklerin ataerkillik düzeylerini ölçebilmek için Beydoğan (2000)⁽⁶⁾ tarafından Türkiye'ye uyarlanan⁽⁶⁾, Burt (1980)'ün Ataerkillik Ölçeği (Sex Role Stereotyping)⁽⁷⁾ kullanılmıştır. Ölçekte yer alan toplam 9 maddenin 7'si olumsuz, 2'si olumlu ifadelerden oluşmaktadır. Her iki ölçek 6'lı Likert Tipi ölçek olup, seçenekler "kesinlikle katılıyorum" - "kesinlikle katılmıyorum" aralığındadır.

Verileri analizi için SPSS 10.0 paket programı kullanılmıştır. Bayan ve erkek öğrencilerin, bayan yöneticilere yönelik tutumlarında ve ataerkillik düzeylerindeki farklılıkları bulmak için Bağımsız T-Test kullanılmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencileri (BESBÖ)'nin ataerkillik düzeyleri ile bayan yöneticilere yönelik tutumları arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır. Cinsiyete göre, BESBÖ'nin bayan spor yöneticilerine yönelik tutumları ve ataerkillik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek için Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya, 135 bayan ve 103 erkek olmak üzere toplam 238 Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencisi katılmıştır.

BESBÖ'nin, spor alanında çalışan Bayan Spor Yöneticilerine Yönelik Tutum Ölçeği puanlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları Tablo 1'de gösterilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin bayan spor yöneticilerine yönelik tutumları ve ataerkillik düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t(236)= 10.73, p< .01$; $t(236)= -9.68, p< .01$]. Bayan öğrencilerin, bayan spor yöneticilerine yönelik tutumları ($X=76.74$), erkek öğrencilere ($X=57.89$) göre daha olumludur. Bu bulgu, bayan spor yöneticilerine yönelik tutum ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Ayrıca, ataerkillik düzeyi ile cinsiyet arasında da anlamlı bir ilişki söz konusudur. Erkek öğrencilerin ataerkillik düzeyi ($X=33.93$), bayan öğrencilere ($X=24.15$) göre daha yüksektir.

Tablo 1: Beden Eğitimi ve Spor Alanında Öğrenim Gören Öğrencilerin, Spor Alanında Çalışan Bayan Spor Yöneticilerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının ve Ataerkillik Düzeyleri Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	p
Tutum	Bayan	135	76.74	9.47	236	10.73	.00
	Erkek	103	57.89	17.31			
Ataerkillik	Bayan	135	24.15	7.79	236	-9.68	.00
	Erkek	103	33.93	7.61			

BESBÖ'nin, bayan spor yöneticilerine yönelik tutumu ile ataerkillik düzeyleri arasındaki ikili korelasyon bulguları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Beden Eğitimi ve Spor Alanında Öğrenim Gören Öğrencilerin, Bayan Spor Yöneticilerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanları ve Aterkillik Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyonu

		Tutum	Ataerkillik
Tutum	R	1	-.594**
	P		.000
	N	238	238
Ataerkillik	R	-.594**	1
	P	.000	
	N	238	238

** 0.01 seviyesinde anlamlı

BESBÖ'nin, bayan spor yöneticilerine yönelik tutumları ile ataerkillik düzeyleri arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=-0.594$, $p<0.01$). Buna göre öğrencilerin ataerkillik düzeyleri arttıkça, bayan spor yöneticilerine yönelik tutumda bir azalmanın olduğu söylenebilir. Başka bir deyişle, ataerkillik düzeyi arttıkça, bayan spor yöneticilerine yönelik tutum kötüleşmektedir denilebilir.

Bayan ve erkek öğrencilerin, bayan spor yöneticilerine yönelik tutum ölçeği ve ataerkillik ölçeği puanları bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek faktörlü MANOVA sonuçları, bayan spor yöneticilerine yönelik, bayan ve erkek üniversite öğrencilerinin tutumları ve ataerkillik düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır [Wilks Lambda(Λ)=0.615, $F(2, 235)=73.62$, $p<.01$]. Bu bulgu, bayan spor yöneticilerine yönelik tutum ve ataerkillik düzeyi puanlarından oluşan doğrusal bileşenden elde edilecek puanların cinsiyete bağlı olarak değiştiğini göstermektedir.

BESBÖ'nin, bayan spor yöneticilerine yönelik tutumları ve ataerkillik düzeylerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile cinsiyete göre faktör bazında yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları ise Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Beden Eğitimi ve Spor Alanında Öğrenim Gören Öğrencilerin, Bayan Spor Yöneticilerine Yönelik Tutumları ve Ataerkillik Düzeyleri Puanlarının Cinsiyete Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ve ANOVA Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	X	S	Sd	F	p
Tutum	Bayan	135	76.74	9.47	1-236	115.04	.00
	Erkek	103	57.89	17.31			
Ataerkillik	Bayan	135	24.15	7.79	1-236	93.72	.00
	Erkek	103	33.93	7.65			

Buna göre, BESBÖ'nin, bayan spor yöneticilerine yönelik tutum puanları ve ataerkillik puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [FTutum (1-236)=115.4, $p<.01$], [FAtaerkillik (1-236)=93.72, $p<.01$]. Tutum puanlarında farkı yaratan grup bayanlar ($X=76.74$) iken, ataerkillik puanlarında farkı yaratan grup erkek ($X=33.93$) öğrencilerdir. Başka bir deyişle, bayan öğrencilerin, bayan spor yöneticilerine yönelik tutumları daha olumlu iken, ataerkillik düzeyleri daha düşüktür denilebilir.

TARTIŞMA

İleride spor yönetimi alanında yer alacak Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencileri BESBÖ'nin bayan yöneticilere yönelik sahip olduğu tutumlarının ve ataerkillik düzeylerinin saptanması, BESBÖ'nin bayan yöneticilere yönelik sahip olduğu tutumları ile ataerkillik düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması ve cinsiyete göre BESBÖ'nin bayan yöneticilere yönelik sahip

olduğu tutumları ve ataerkillik düzeyleri arasında bir farklılık olup olmadığının saptanması amaçlı yapılan bu araştırmanın bulgularına göre, erkek öğrencilerin, bayan spor yöneticilerine, bayan öğrencilere göre daha olumsuz bir tutum içinde oldukları saptanmıştır. Yapılan araştırmalar bu bulguyu destekler niteliktedir.

Yönetici veya lider konumundaki bayanlara yönelik olumsuz tutumlar çoğunlukla erkekler tarafından sergilenirken, bayanlar kendi hem cinslerine daha pozitif tutumlar sergilemektedir^(6, 12). Spor yönetimi alanında Carpenter ve Acosta (1980)⁽⁸⁾ ve Donnel ve Hall (1980)⁽¹⁴⁾'in yaptığı araştırmanın bulgularına göre erkekler, bayan yöneticilere olumsuz yönde ayrımcılık yapıldığını belirtmiş olmalarına karşın bayanların yönetici olmalarına yönelik olumsuz ve kalıplaşmış düşünceler ortaya koymuşlardır. Erkeklerin bayan yöneticilere yönelik olumsuz tutum içinde olmalarının sebepleri ile ilgili araştırmalar incelendiğinde ise, kalıplaşmış cinsiyet kavramları, ataerkillik ve bayanların eğitim düzeyi, bu olumsuz tutumun sebepleri olarak göze çarpmaktadır⁽⁹⁾. Ayrıca, iş başvurularında ve terfilerde, karar verme sürecinde çoğunlukla erkeklerin yer alması, erkeklerin kendi hem cinsleri ile olumlu bir tutum ve olumlu ilişkilere sahip olması ve bayanların değerlendirilmesinde objektif olmayan tutum sergilemeleri, erkeklere yöneticilik yolunda avantajlar sağlamaktadır^(21, 22, 25, 29). Bununla birlikte, cinsiyet farklılıkları konusunda kalıplaşmış düşüncelerin destek bulunduğu ölçüde, erkeklerin yönetimde ve liderlikteki başarıları o ölçüde destek görmektedir⁽¹⁰⁾. Literatürde, bayanların yönetim alanındaki durumu, her ne kadar bireyin sahip olduğu kendi özelliklerine bağlansa da bunun başlıca nedeni cinsiyetlere karşı olan kalıplaşmış düşünceler olarak görülmektedir⁽¹⁵⁾. Genelde, geleneksel cinsiyet rollerine göre erkekler daha dominant, bağımsız, rekabetçi, liderlik özelliklerine sahip, yönetime ilgi duyan olarak görülürken, bayanlar genelde boyun eğgen bağımlı, şefkatli, ev işlerinde ve çocuk yetiştirmede başarılı ve daha az rekabetçi olarak görülmektedir. Bunun sonucunda da bayanlar liderlik ve otorite için uygun bulunmamaktadırlar^(2, 3).

Bayanların ve erkeklerin spor yönetimi alanındaki performansları arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen⁽¹⁴⁾, özetle ifade etmek gerekirse bu araştırmanın bulgularına göre ve literatürdeki bulgular ışığında, bayanların üst düzey yönetim kadrolarında yer almaları konusunda olumsuz yönde ayrımcılığa maruz kaldıkları ve üst düzey yönetim kadrolarında sayısal olarak az sayıda yer aldıkları söylenebilir.

Bayanların yönetici pozisyonunda sayısal olarak az olmalarının diğer bir sebebinin de, kişilerin sahip olduğu ataerkillik düzeyi denilebilir. Bu araştırmanın bulgularına göre, erkek beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin ataerkillik düzeyleri bayan öğrencilerden yüksektir ve ataerkillik düzeyi ile bayan spor yöneticilerine yönelik tutum arasında ters yönde bir ilişki söz konusudur. Bir başka deyişle, ataerkillik düzeyi arttıkça, bayan spor yöneticilere yönelik olumsuz tutum artmaktadır. Bu araştırmanın bulgularına göre, cinsiyete göre ataerkillik düzeyi ile tutum arasında da bir farklılık söz konusudur. Yani, bayan spor yöneticilerine yönelik tutum ve ataerkillik düzeyi puanlarından oluşan doğrusal bileşenden elde edilen puanlar cinsiyete bağlı olarak değişmektedir. Açıkça ifade etmek gerekirse, bayan öğrencilerin, bayan spor yöneticilerine yönelik tutumları

daha olumlu iken, ataerkillik düzeyleri daha düşüktür, erkek öğrencilerin ise tutumları daha olumsuz ve ataerkillik düzeyleri yüksektir denilebilir. Bayanların üstün olduğu alanlarda erkeklerin yer almaları ve erkeklerin üstün olduğu alanlarda bayanların yer almasından dolayı, cinsiyetlerin üstlendikleri roller ve kimlikler üzerine yapılan araştırmalarda, ataerkillik ile cinsiyet kimliği arasında sıkı bir bağ bulunduğu görülmektedir⁽²³⁾. Berberoğlu ve Maviş (1990)⁽⁴⁾'in bulguları, bu araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir ve bayanların yöneticilik alanında çok fazla ilerleyememelerinin nedeni olarak ataerkillik gösterilmektedir. Bu araştırmada da ataerkilliği daha çok destekleyenlerin, bayan spor yöneticilerine karşı daha negatif bir tutum içerisinde olduğu saptanmıştır.

Bulgulara göre, bayan spor yöneticilerine yönelik erkeklerin sergiledikleri olumsuz tutum ve ataerkillik, bayanların yönetim kadrolarında sayılarının azlığına sebep olarak görülmektedir. Kazgan (1981)⁽⁹⁾'a göre, hangi iş alanı olursa olsun, eğitim düzeyi arttıkça bayanların yönetimde söz sahibi olma olasılığı da artmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça, yönetici konumuna yükselmek o oranda artmaktadır. Türkiye'de bayanların okur-yazar oranı ve üniversiteden mezuniyet oranının erkeklere göre daha düşük olduğu bilinen bir gerçektir. Örneğin bayanların eğitim düzeyi spor alanındaki kuruluşlarda da görülmektedir. Gençlik Spor Genel Müdürlüğü'nün (GSGM) kadrosuna baktığımızda da toplam 806 çalışan bayanın 167'si üniversite mezunu iken, buna karşılık 5367 erkeğin 695'i üniversite mezunu olduğu saptanmıştır⁽³²⁾. Bayanların neden erkeklere göre okur-yazar ve üniversite mezuniyet oranlarının düşük olduğuna gelince, bu durumun dünya genelindeki sebebi, erkeklerin daha çok ailenin dışındaki iş ve uğraşlara yönlendirilmesi bayanların da daha çok ev ve çocuk bakımı ile ilgili işlere ailelerce yönlendirilerek yetiştirilmesi olarak gösterilmektedir. Yani ailelerin, dolayısı ile toplumun, kız ve erkek çocuklara yönelik tutum ve davranışları eğitimde önemli rol almaktadır⁽²⁶⁾. Diğer kurumlarda ve sporla ilgili kurumlarda bayan yöneticilerin sayısının artırılabilmesi için, ailelerin ve dolayısı ile toplumun her iki cinsiyete eşit eğitim imkanları sağlaması ve sergilenen tutum, davranış ve cinsiyetlere yüklenen rollerdeki basma kalıp düşüncelerden uzaklaşması gerekmektedir.

Spor yönetimi alanında bayanların yeterince söz sahibi olamamaları konusunda tarihsel geçmiş önemli ip uçları vermektedir. Bayanların sporda kabul görmemesi, eski Yunanda olimpiyatlara bayanların alınmaması ile başlamış, modern oyunların tekrar doğmasıyla, Baron De Coubertin tarafından da sürdürülmüştür⁽²⁴⁾. Ayrıca, spor toplumlarca erkeklerle özdeşleştirilmiş ve "hızlı", "güçlü", "kuvvetli" gibi kavramlar erkeklere has özellikler olarak algılanmaktadır. Bayanların pratik anlamda spora erkeklere göre daha geç başlatılmaları ve sporun erkek işi olarak algılanması, bayanların spor yönetimi konusunda daha az söz sahibi olmaları ve erkeklerin bayan spor yöneticilerine yönelik daha olumsuz bir tutum içinde olmalarının sebebi olabilir. Nitekim, Connell (1987)⁽¹¹⁾'e göre spor organizasyonlarında, cinslerin yönetimde söz sahibi olmalarında, "otorite" ve "erkeklere has özellikler" in bağdaştırılması önem teşkil etmektedir. Ülkemizde de spor organizasyonlarında, yöneticilik daha çok erkeklerin işi olarak algılanmakta ve uygulanmaktadır. Spor konusunda dünyada önemli etkiye sahip kuruluşlardan olan Uluslararası

Olimpiyat Komitesinde de durum farklı değildir. Uluslararası Olimpiyat Komitesinde 1896-1980 yılları arasında yönetim kadrosunda hiç bayan yönetici yokken, 1990-1996 yıllarında 42 yeni atamadan, sadece 2 tanesi bayan yöneticidir. 1996-2000 yılları arasında ise bayanların oranı %10'a çıkartılmış fakat, çoğu Ulusal Olimpiyat Komitelerinde, Uluslararası ve Ulusal Federasyonlarda henüz bu orana ulaşmamıştır⁽⁹⁾. İstatistiksel verilere göre, tarih boyunca erkekler, bayanların hem spor aktivitelerine hem de yönetimde yer alıp almamalarına karar vermiş gözükmektedirler.

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda, varolan sistem içerisinde, spor yönetimde söz sahibi olan bireylerin erkek olması, işe alımlarda ve terfilerde karar vericilerin erkekler olması sebebi ile spor yönetimindeki bayanlara yönelik erkekler tarafından sergilenen olumsuz tutum ve ataerkillik ile ilgili kalıplaşmış fikirlerin bir anda ortadan kaldırılması ve bayanların sporun yönetim kadrolarında sayısının artırılması kısa süre içerisinde gerçekleşebilecek bir durum olarak gözükmemektedir. Bayan spor yöneticilerinin yönetimde erkekler kadar söz sahibi olabilmeleri için, bayanların eğitim düzeylerinin artırılması ve bayanların lehine bilinçli yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Örneğin, 1972 yılında Amerika, eğitim alanında cinsiyet ayrımcılığına karşı konulan "Title IX" başlıklı yasayı uygulamaya koymuş ve bayanların spora katılımı ve yönetimde söz sahibi olmalarında büyük ilerlemeler kaydetmiştir⁽¹⁰⁾. Buna benzer uygulamalarla, bayanların spor yönetiminde erkeler kadar yer almasının sağlanması ile bayan sporcuların sayılarının artması ve hizmet kalitesinin de yükselmesi sağlanabilir.

KAYNAKLAR

1. Acosta, R.V. ve Carpenter, L.J. (2000). Women in Intercollegiate Sport: A Longitudinal Study- Twenty Three Year Update 1997-2000, 9, (2), 141-144.
2. Ashmore, R.D. ve DelBoca, F.K. (1979). Sex Stereotypes and Implicit Personality Theory: Toward a Cognitive – Social Psychological Conceptualisation, Sex Roles, 5, 219-248.
3. Bem, S (1974). "The measurement of Psychological Androgyny." Journal of Consulting and Clinical Psychology, 42, 155-162.
4. Berberoğlu, G. ve Maviş, F. (1990) bankacılık Sektöründe Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Bankacılık Sektöründe Olay İncelemesi. Alıntı: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (2000).
5. Beydoğan, B. (2000). Attitudes Toward Women in Managerial Positions: The Effects of Ambivalent Sexism, Patriarchy and Gender Differences on These Attitudes, Master Thesis, METU, Ankara.
6. Brenner, O.C., Tomkiewicz, J. ve Schein, V.E. (1989). "Relationship Between Sex Role Stereotypes and Requisite Management Characteristics Revisited" Academy of Management Journal, 32, (3), 662-669.
7. Burt, M.R. (1980). "Cultural Myths and Supports for Rape." Journal of Personality and Social Psychology, 38, 217-230.
8. Carpenter, L.J. ve Acosta, R.V. (1980). "Violence in Sport-Is It Part of The Game or The International Tort of The Battery?," Journal of Physical Education and Recreation, 51, (7), 18.
9. Coakley, J. (2001). Sport in Society; Issues and Controversies, 7th Edition, McGraw Hill, 202-222.
10. Colwill, N.L. (1982). The New Partnership: Women and Men in Organizations, Palo Alto, CA:Mayfield Publishing Co. s 25-26.

11. Connell, R.W. (1987). *Gender and Power: Society, The Person and Sexual Politics*, Stanford University Press, s 109.
12. Deal, J.J. ve Stevenson, M.A. (1998). Perception of Female and Male Managers in the 1990s: Plus Ça Change..., *Sex Roles*, 38, (3/4), 287-300.
13. DİE (2000). www.die.gov.tr.
14. Donnel, S.M. ve Hall, J. (1980). Men and Women as Managers: A Significant Case of No Significant Difference, *Organizational Dynamics*, 8, (4), 60-77.
15. Ezzel, H.F., Odewahn, C.A. ve Sherman, J.D. (1981). The Effects of Having Been Supervised By a Woman on Perceptions of Female Managerial Competence, *Personnel Psychology*, 3, 291-299.
16. Hall, M.A., Cullen, D. ve Slack, T. (1990). The Gender Structure of National Sport Organizations, *Sport Canada Occasional Papers*, 2, 1-2.
17. Hargraeves, J. (1994). *Sporting Females "Critical Issues in the History and Sociology of Women's Sport."* London & New York. s 198-200.
18. Kabasakal, H., Boyacıgiller, N. ve Erden, D. (1994). Organizational Characteristics as Correlates of Women in Middle and Top Management, *Review of Social, Economic and Administrative Studies*, 8, (1-2), 45-62.
19. Kazgan, G. (1981). Labour for Participation, Occupational Distribution, Educational Attainment, and Socio-economic Status of Women in The Turkish Economy, Alıntı: Abadan Unak, N. *Women in Turkish Society*, E.J. Brinl, Leiden.
20. Laberge, S. ve Albert, M. (1996). "Conceptions of Masculinity and Gender Transgressions in Sport Among Adolescent Boys". Alıntı: McKay, J. ve ark. (2000). *Masculinity, Gender Relations and Sport*. Sage Publications, Inc., s.195-221.
21. McKay, J. (1997). *Gender and Organizational Power in Canadian Sport*. Alıntı: White, P. ve Young, K. (1999). *Sport and Gender in Canada*, Toronto: Oxford University Press, s 197-215.
22. McKay, J. (1997). *Managing Gender: Affirmative Action and Organizational Power in Australian, Canadian and New Zealand Sport*, Albany: State University of New York Press.
23. McKay, J. ve ark. (2000). *Masculinity, Gender Relations and Sport*. Sage Publications, Inc., s 195-197.
24. McPherson, B.D. ve ark. (1989). *The Social Significance of Sport*, Champaign Ill, Human Kinetics Publishers.
25. Pastore, D. L., Inglis, S. ve Danylchuk, K.E. (1996). "Retention Factors in Coaching and Athletic Management: Differences by Gender, Position and Geographic Location," *Journal of Sport and Social Issues*, 20, (4), 427-441.
26. Perun P.J. (1982). *The Undergraduate Woman: Issues in Educational Equality*. Lexington, Mass.: Lexington Books, s 375-398.
27. Powell, G.N. (1990). One More Time; Do Female and Male Managers Differ?, *The Executive*, 4, 68-75.
28. Theberge, N. (1993). The Construction of Gender in Sport, Women, Coaching, and the Naturalization of Difference, *Social Problems*, 40, (3), 301-313.
29. Wilkerson, M. (1996). "Explaining The Presence of Men Coaches in Women's Sports: The Uncertainty Hypothesis," *Journal of Sport and Social Issues*, 20, (4), 411-426.
30. ----- Resters World Service, September 26, 1995.
31. ----- St.Petersberg Times, October 8, 1995.
32. -----.(2000).www.gsgm.gov.tr